

**OMANIKU JA KÜLALISE
ÕIGUSED ERAMAAL**

HEA MAAOMANIK, HEA LOODUSES LIIKUJA!

Seadusetähe järgi on (maa)omandiõigus piiramatult õigus. Siiski ei tähenda see eramaal liikumise automaatset keeldu. Ometigi peab looduses liikuja arvestama, et ajad, mil kogu maaressurss oli avaliku võimu oma, on jäänud minevikku. Maareformi tulemusena on igale maatükile tekkinud omanik, kes võib oma maal viibimise suhtes reegleid kehtestada. Samas peab ka maaomanik maakasutamise piiramisel järgima seadustega etteantud piire. Ei saa unustada, et reeglid on olemas nii maaomanike kui ka võõral maal liikujate jaoks. Et looduses liikumisel võimalikke arusaamatusi ja konflikte ära hoida, ongi koostatud käesolev infomaterjal. Voldik annab ülevaate metsaomaniku jaoks olulistest võõral maal viibimise ja eramaa piiramise nõuetest. Tegemist on infomaterjali kolmanda kordustrükiga, mis on uuendatud ja täiendatud advokaadibüroo GLIMSTEDT vandeadvokaadi Mirjam Vili poolt. Kolmanda kordustrüki muudatused puudutavad peamiselt 1. augustil 2014. a. jõustunud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse uut regulatsiooni võõra maatüki kasutamisel.

Olulisemgi aga kui seadusesätetest täht-täheline kinnipidamine on metsas toimetajate vastastikune austus. Või kui veelkord õigusmaailma appi võtta, siis nagu ühes kohtuotsuses on kirja pandud: **probleemid tuleb lahendada inimeste mõistliku ühiselu ja vastastikuse arvestamise ning austuse põhimõtete alusel.**

Jaanus Aun,
SA Erametsakeskus juhatuse liige

IGAÜHEÕIGUS

Üldpõhimõtte kohaselt on Eestis igaühel õigus viibida looduses ja ka loodusande korjata. Seadus on aga igaüheõigust piiranud. Nii kehtivad teatud kitsendused võõral eramaal viibimise suhtes, aga lisaks on riik kehtestanud liikumiskiiranguid ka paikades, kus inimese külastamine võib ohustada väärtuslikku looduskeskkonda või muul moel meie kõigi huvidele kahjulik olla.

VÕÕRAL ERAMAAL VIIBIMISE ÜLDISED REEGLID

Kui eramaa on piiramata ja tähistamata

Üldpõhimõtte kohaselt võib teise isiku omandis oleval maatükil viibida ainult selle maatüki omaniku loal . Seadus ei kohusta aga võõrale maatükile minejat igakordselt üles otsima maatüki omanikku, et sellelt luba saada, vaid teatud juhtudel lubab eeldada maaomaniku luba maatükil viibimiseks. Luba võõral maatükil viibimiseks eeldatakse olevat, kui omanik ei ole maatükki piiranud või tähistanud viisil, millest ilmneb tahe piirata võõraste viibimist maatükil või kui maaomaniku tahe piirata viibimist ei ilmne muudest asjaoludest . Seega: kuigi seadus nõuab võõral maal viibimiseks luba, eeldatakse, et luba ongi olemas, kui maatükk ei ole just piiratud-tarastatud või seal pole eraomandile viitavat silti.

Loa olemasolu eeldus ei kehti aga **õuema**a kohta. Õuemaal viibimiseks on vajalik alati saada maaomaniku luba olenemata sellest, kas see ala on piiratud ja tähistatud või mitte. Seda põhjusel, et õuemaal viibimine riivab olulisemalt omaniku privaatsust ning õigust kodu puutumatussele. Õuemaaks saab lugeda maaomaniku aktiivses kasutuses oleva maa – hoonete jm ehitiste (nt välikamin, kasvuhoone, aiamaa) vahelise ja neid vahetult ümbritseva maa, samuti peenramaa, puuviljaaia, mesila jms. Õuema mõistet ei tohiks segi ajada õuealaga liikluseaduse tähenduses.

Enne 1. augustit 2014.a. kehtinud asjaõigusseaduse regulatsiooni kohaselt ei võinud piiramata ja tähistamata kinnisasjal teised isikud omaniku loata viibida päikeseloojangust päikesetõusuni, st viibida võis maatükil vaid päevavalges.

Pärast päikese loojaminekut tuli eramaal viibimiseks alati välja selgitada maaomanik ja saada temalt nõusolek. Päeval ajal võis aga tähistamata või piiramata eramaal viibida ilma maaomanikult eraldi luba küsimata. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse jõustumisega alates 1. augustist 2014.a. see reegel kaotati ning nüüd ei sõltu teise isiku omandis oleval maatükil viibimine enam päikese liikumisest. Seega praegu saavad kõrvalised isikud piiramata ja tähistamata eramaal viibida ka öisel ajal.

Silmas tuleks pidada seda, et isegi kui eramaa ei ole tähistatud või piiratud ja sellel viibimine on seetõttu eelduslikult lubatud (välja arvatud õuemaa), võib maaomanik siiski ka kohapealse ühekordse tahteavaldusega oma maal viibimise keelata. Ehk lihtsamalt: paluda tema maal viibijatel lahkuda.

Võõral maatükil viibimisel tuleb arvestada maatüki omaniku huvidega, eelkõige tuleb vältida omandi kahjustamist ja kodurahu häirimist. Samuti tuleb arvestada võimalike seadusest tulenevate piirangutega ja järgida maatüki omaniku õiguspäraseid nõudeid. Maatükil viibija peab püüdma võimalikult suures ulatuses vähendada keskkonnahäiringute teket. Keskkonnahäiringute all mõeldakse igasugust inimese põhjustatud ebasoodsat mõju keskkonnale.

Viibides koeraga võõral maatükil, peab see olema lõastatud, kui maaomanik ei ole teisiti lubanud. Lõastatud ei pea olema teenistuskoerad teenistusülesannete täitmisel ja jahikoerad jahipidamise ajal.

Kui eramaa on piiratud ja tähistatud

Kui eramaa on piiratud või tähistatud, ei või teised isikud seal omaniku loata viibida. See reegel kehtis ka enne keskkonnaseadustiku üldosa seaduse jõustumist. Nagu eelnevalt mainitud, saab luba viibimiseks eeldada vaid siis, kui omanik ei ole maatükki piiranud või tähistanud, viisil, millest ilmneb tahe piirata võõraste viibimist maatükil, või kui tahe piirata viibimist ei ilmne muudest asjaoludest.

Kinnisasja piiramiseks ja tähistamiseks ei loeta vanu lagunenenud aedu ega rajatud piirisihte ning piirimärgistusi. Kui aga eramaal on konkreetset piiritletud inimeste sisenemist takistav aed ümber, peaks sisenemiseks omanikult luba küsima.

Maaomanik võib sissepääsu sulgeda ka vastavate siltide, viitade või muude märkide ülesseadmise. Õigusaktidega ei ole kehtestatud eraldi nõudeid eramaad tähistavate siltide sisule ega vormile. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse kommentaarides on asutud seisukohale, et selget viibimiskeeldu ei saa välja lugeda näiteks tahvlist „X talu maa”, samuti võib silti kirjaga „Eramaa” looduses viibija mõista vaid teavituseks selle kohta, et jõutud on eraõigusliku isiku maale, mitte aga keeluna maal viibimiseks. Samas on trükise koostajatele teadaolevalt Tartu Ülikooli keskkonnaõiguse dotsent Hannes Veinla selgitanud, et kuigi selles küsimuses võib esineda ka teistsuguseid seisukohti, on tema arvates piisav ja mõistliku inimese jaoks arusaadav omaniku poolt tähistus "Eramaa". Nii antakse looduses liikujale teada omaniku soovist, et tema kinnistul toimetataks, sh telgitaks ainult tema nõusolekul. H. Veinlaga sarnast seisukohta toetab trükise koostajate andmetel ka Keskkonnaministeerium.

Käesoleval ajal kohtupraktika Riigikohtu tasandil selles osas veel puudub. Seepärast, kui kinnistu omanik otsustab juhendada viimasest seisukohast kinnistu tähistamisel, siis võiks soovitada lisada sildile ka maaomaniku kontaktid. Nii saaks huviline vajadusel omanikuga ühendust võtta ja on lootus, et hilisem konfliktsituatsioon jääb olemata.

Kui omanik soovib oma maa sulgeda, on korrektsete siltide või piirete paigutamine siiski tema mure. Mis puutub siltide ülespanemisse sooviga keelata sisenemist oma maale, on üheselt mõistetavalt selgeks keelutähiseks silt kirjaga „X talu maa. Võõrastel viibimine keelatud” või keelumärgi kujundusega silt „Eramaa”. Selgeks piirdeks on maatükki piirav inimeste liikumise takistamise otstarbel rajatud aed või tara. Kui tähistus on ebapiisav ning mittenähtav, ei saa juhuslikku eramaale sattujat võõrale territooriumile tungimises süüdistada.

Sõltumata kinnisasja tähistamisest on lubatud viibida kallasrajal, avalikult kasutataval veekogul ja avalikuks kasutamiseks määratud erateel.

Keelumärgiga sildil on rõhutatud, et omanik soovib oma maa sulgemist. Lisatud võiks olla ka maaomaniku kontaktandmed.

TÄIENDAVALD NÕUDED METSAS VIIBIMISEL

Metsaseaduse kohaselt tohib avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja piiramata või tähistamata erametsas:

- 1) viibida ja korjata marju, seeni ja pähkleid ning varuda dekoratiivoksi, ravim- ja dekoratiivtaimi ning nende osi metsaomaniku huve põhjendamatult kahjustamata, jahilukeid ja kaitsealuseid loomi nende sigimisperioodil ja teisi metsas viibijaid häirimata, metsa püsivaid jälgi jätmata ning tuleohutusnõudeid ja metsaomaniku nõudeid järgides;
- 2) telkida ja lõket teha kohtades, mille metsaomanik on selleks ette valmistanud ja tähistanud, või tema loal;
- 3) sõita sõidukiga metsamaal paiknevatel teedel ja metsaomaniku loal ka väljaspool teid.

Alates 1. augustist 2014.a. kehtestab keskkonnaseadustiku üldosa seadus ka üldised reeglid võõral maatükil loodussaaduste korjamisele, telkimisele ja lõkke tegemisele. Üldreegli kohaselt võib võõral maatükil korjata looduses vabalt kasvavaid marju, seeni, pähkleid, mahalangenud oksid ja muid sarnaseid loodussaadusi, kui omanik ei ole teisiti määranud^{viii}.

Oluline on, et reeglid kehtivad vaid loodussaaduste varumisele. See tähendab, et kultuurtaimi ei tohi nende sätete alusel korjata. Loodussaaduste korjamisel eramaalt tuleb kindlasti arvestada ka omaniku huve ja omandi kahjustamise keeldu.

Kui maaomanik ei ole keelanud maatükil viibimist, siis võib eeldada maaomaniku luba ka loodussaaduste korjamiseks. Samas võib maaomanik ka eraldi vastava tähise või suusõnalise keeluga keelata kõigi või teatud loodussaaduste korjamise.

Lühiajaline telkimine ja muu püsivam peatumine võõral maatükil on lubatud vaid omaniku loal, kuid luba eeldatakse **väljaspool selgelt piiritletavat kompaktna asutusega ala**, kui ei ilmne, et omanik on maatükki piiranud või tähistanud selliselt, et sellest nähtub tema tahe telkimist või muud püsivamat peatumist piirata^{ix}. Tahe piirata võõraste telkimist või muud püsivamat peatumist võib ilmned ka muudest asjaoludest, näiteks omaniku suulisest keelust.

Kompaktna asutusega aladeks loetakse üldiselt tiheasustusalad nagu linnad ja alevid, kus võõraste püsiv viibimine maatükil ilma maaomaniku privaatsust ja kodurahu ülemäära häirimata pole eelduslikult lihtsalt võimalik. Sellistel puhkudel on vaja omaniku luba telkimiseks või muul viisil püsivamalt peatumiseks. Samuti tuleb omanikult luba küsida, kui peatumine kestab kauem kui ööpäev, sest eelduslik luba kehtib vaid ööpäevaseks peatumiseks^x.

Arvestamaks omaniku huve ja kodurahu, tuleb telkimise ja muu püsivama viibimise korral selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas hoiduda väljapoole elumaja arvestatavat **nähtavus-** ja **kuuldekaugust**. Avatud maastikul on selleks kauguseks vähemalt 150 meetrit elumajast^{xi}. Kui see kodurahu ja privaatsuse kaitstust ei taga, tuleb hoiduda veelgi kaugemale. Elamust arvestatavas nähtavus- ja kuuldekauguses telkimiseks või muuks püsivaks viibimiseks ei ole vaja omaniku luba, kui selleks on omanik koha ette valmistanud ja selle vastavalt tähistanud.

Lõket võib teha eramaal ainult omaniku loal^{xiii}. Omaniku luba saab eeldada vaid sellistel juhtudel, kui omanik on koha lõkke tegemiseks ette valmistanud või vastavalt tähistanud^{xiii}. Üksnes asjaolust, et omanik on enese tarbeks lõkkeplatsi ette valmistanud või et varem on samas kohas tuld tehtud, ei piisa. Vajalik on lõkkeplasti tähistuse olemasolu selle kohta, et omanik lubab ka maaüksust külastavail võõrastel samas kohas tuld teha. Jahipidamine igaiheõiguse alla ei kuulu. See on reguleeritud jahiseadusega. Jahiseaduses kehtib jätkuvalt päikese liikumisega seotud regulatsioon. Kui maaomanik ei ole oma maal jahipidamist keelanud, tohib ilma lepinguta jahti pidada piiramata või tähistamata kinnisasjal päikesetõusust päikeseloojanguni, kuid mitte lähemal kui 200 meetri kaugusel hoonest^{xiv}.

ERATEEDE JA RADADE KASUTAMINE

Seadus on ka täpsustanud avalikult kasutatavate teede ja erateede kasutamise reegleid. Tee on maantee, tänav, metsatee, jalgteed ja jalgrattateed või muu sõidukite või jalakäijate liiklemiseks kasutatav rajatis^{xv}.

Tulenevalt teeseadusest võib erateed kasutada üksnes kinnisasja omaniku loal^{xv}. Nagu ülejäänud maa puhulgi, saab omaniku luba eratee kasutamiseks eeldada, kui omanik ei ole väljendanud selget keeldu^{xvi}. Eratee tähistamiseks on liiklusseaduse alusel kehtestatud liiklusmärgid.

Eraomandis olevaid teid võib eratee omaniku ja haldusorgani kokkuleppe teel avalikult kasutatavaiks nimetada^{xvii}. Sellisel juhul on tegemist avalikult kasutatava teega.

Radu (teid, mis ei ole rajatised) võib kasutada jalgsi, jalgrattaga või muul sellesarnasel viisil liikumiseks^{xviii}. Maatüki omanik ei või keelata ei eratee ega raja kasutamist jalgsi, jalgrattaga või muul sellesarnasel viisil liikumiseks, kui selline kasutus põhineb väljakujunenud taval ega ole talle koormav. Kui eratee või rada asub õuemaal, siis eeldatakse, et selle kasutamine on omanikule liigselt koormav^{xix}.

JUHTUMID, MIL ERAMAAD SULGEDA EI SAA

Kallasraja kasutamine

Siiski on ka terve hulk olukordi, mil eramaa omanik ei tohi oma maad avaliku kasutamise eest sulgeda. Üheks nendest on kallasraja kasutamine. Kallasrada on kaldariba avalikult kasutatava veekogu ääres veekogu avalikuks kasutamiseks ja selle ääres viibimiseks, sealhulgas selle kaldal liikumiseks^{xx}. Kaldaomanik peab igaühel lubama kallasrada kasutada^{xxi}. Kohaliku omavalitsuse üksus peab planeeringutega tagama avaliku juurdepääsu kallasrajale^{xxii}.

Kallasrada võib seega igaüks kasutada veekogu ääres liikumiseks ja viibimiseks, kalastamiseks, veesõidukite randumiseks või veekogu muul viisil kasutamiseks. Avalikuks kasutamiseks määramata veekogudel seevastu kallasrada pole ning veekogude ääres viibimisele laieneb võõral maatükil viibimise üldregulatsioon.

Kallasraja laius on laevatatavatel veekogudel 10 meetrit ning teistel veekogudel 4 meetrit. Suurvee ajal, kui kallasrada on üle ujutatud, on kallasraja laius 2 meetrit veeseisu piirjoonest (ajutine kallasrada)^{xxiii}.

Veeseadus sätestab juhtumid, millal avalikult kasutataval veekogul kallasrada puudub. Sellisel juhul tuleb kinnine territoorium tähistada ning võimaldada sellest möödapääsu. Näiteks puudub kallasrada sadamal ning enne asjaõigusseaduse jõustumist õiguspäraselt kallasrajale püstitatud ehitisel^{xxiv}.

Kalda omanik või valdaja võib kallasrada tõkestada kohaliku omavalitsuse üksuse või Põllumajandusameti kirjalikult nõusolekul ja põhjendatud vajaduse korral (näiteks loomade karjatamine, maa kuivendamine), kuid ta peab tagama tõkkest üle- või läbipääsu kallasrada mööda liikumiseks^{xxv}.

Omanik peab ka juhtudel, kus ajutisel kallasrajal liikumine on takistatud, tagama läbipääsu mujalt oma kinnisasjal, kui see ei ole talle ülemäära koormav^{xxvi}.

Purre, sild või muu veekogus või selle kohal asuv ehitis ei ole kallasraja osa ning sellist ehitist võib kasutada üksnes omaniku loal^{xxvii}. Omanik peab lubama ehitise kasutamist, kui see on vajalik kallasrada mööda liikumiseks^{xxviii}.

Kallasrada võib sulgeda ülekaaluka avaliku huvi korral^{xxix}. Kallasraja võib sulgeda ka ülekaaluka erahuvi korral sellise õiguslikult alusel püstitatud ehitise vahetus läheduses, mille ehitamisele vastavalt looduskaitseadusele ei laiene ehituskeeld ehituskeeluvööndis või mille ehitamiseks on ehituskeeluvööndit õiguspäraselt vähendatud^{xxx}. Kallasraja sulgemine tuleb otsustada üldplaneeringuga^{xxxi}. Kui kallasrada on suletud, siis peab see olema tähistatud ja suletud kallasrajast peab olema võimalik mööda pääseda^{xxxii}.

Liikumine kaitstaval loodusobjektil

Kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndis või hoiualal olevad või **kaitstava looduse üksikobjekti** juurde viivad **teed** ja **rajad** on päikesetõusust päikeseloojanguni **avalikuks kasutamiseks ning neid maaomanik või muu kinnisasja valdaja sulgeda ei või**. Siiski, kui kaitstav looduse üksikobjekt asub õuemaal, siis võivad teised isikud viibida seal vaid kinnisasja valdaja nõusolekul.^{xxxiii}

Avalik juurdepääs kinnismälestisele

Kui eramaal asub kinnismälestis või kui eramaal paikneb mälestiseni viiv tee, peab maaomanik tagama **igaühe vaba läbipääsu mälestiseni** päikesetõusust loojanguni^{xxxiv}.

Eratee kasutamine

Eratee võib olla avalikult kasutatav ajutiselt kindlatel seaduses sätestatud juhtudel või määratud selleks alaliselt. Erateel võib sõita ilma omaniku loata alarmsõiduk ja erakorralise või sõjaseisukorra ajal kaitseväge sõiduk. Muud sõidukid võivad sõita erateel ilma omaniku loata ainult juhul, kui avalikult kasutatav tee on avarii või loodusõnnetuse tagajärgede likvideerimiseks suletud^{xxxv}. Erandi teeb siinkohal siiski metsaseadus, mis lubab piiramata või tähistamata erametsas sõita sõidukiga metsamaal paiknevatel teedel ja metsaomaniku loal ka väljaspool teid.

Alaliselt määratakse eratee avalikuks kasutamiseks teeseaduses sätestatud korras. Omanik, kelle kinnisasja läbib avalikult kasutatav tee, ei või takistada ega lõpetada selle tee kasutamist ka siis, kui tee ei ole kantud kinnistusraamatusse avalikult kasutatava teena.^{xxxvi}

Eriõigusega isikute viibimine eramaal

Lisaks on mõnedel erijuhtudel lubatud kindlatel isikutel eramaal viibida ka omaniku tahte vastaselt. Nii tohivad **järelevalveametnikud, kes teostavad avaliku võimu** (politsei, keskkonnainspeksioon jms.), siseneda tähistatud eramaale oma tööülesannete täitmiseks. Maaomanik ei või keelata jahipidajal oma kinnisasjalt jahisaaduse äraviimist, jahipidamise käigus haavatud ja muul põhjusel vigastatud uluki jälitamist ja surmamist, jahipidamist uluki kaudu leviva haiguse tõkestamiseks^{xxxvii}. Kaitsealuse maa omanik aga ei saa keelata vastava keskkonnaministri väljastatud õiendit omava **teadustöötaja ja kaitstava loodusobjekti valitseja esindaja** viibimist kaitsealusel maal^{xxxviii}. Maaomanik ei saa takistada oma maal ka **maaparanduslike uurimis- ja järelevalvetööde**^{xxxix} tegemist ega keelata veeproovide veest^{xl} võtmist.

KÕIGILE SULETUD ALAD

Looduskaitsealad

Igasugune inimtegevus (s.h. inimeste viibimine) on keelatud loodusreservaadis. Inimeste viibimine **loodusreservaadis** on lubatud järelevalve ja päästetööde ning loodusobjekti valitsemise ja kaitse korraldamise eesmärgil. Teadustegevuse ning loodusobjektide seisundi jälgimise ja hindamise eesmärgil tohib loodusreservaadis viibida kaitseala valitseja nõusolekul^{xli}. Täpsemad reeglid looduskaitsealal viibimise kohta on kehtestatud **looduskaitsealadusega** või **kaitse-eeskirjadega**. Võimalike probleemide vältimiseks oleks enne kaitseala külastamist õige küsida lisateavet **Keskkonnaametilt**.

Metsade sulgemine

Päästeametil on õigus määrata **suure tuleohuga aeg ja piirkond**, kus on keelatud võõras metsas viibimine^{xlii}. Suure tuleohuga aja alguse ja lõpu aeg avalikustatakse **Ametlikes Teadaannetes** ning see jõustub Ametlikes Teadaandes avaldamisele järgneval päeval^{xliii}.

Riigikaitseks kasutatavad alad

Kaitsejõudude käsutusse antud aladele on **pääs suletud** seal toimuvate **õppuste ajal**. Laskeharjutuste ajaks paigaldatakse hoiatusviidad harjutusvälja välispiirile enne harjutuste algust ning tagatakse nende olemasolu laskeharjutuste lõpuni^{xliiv}.

MIDA TEHA, KUI VÕÕRAS KEELDU RIKUB?

Eramaa ebaseadusliku kasutamise (s.h. seal viibimise korral) saab omanik võõrale kindlasti teha korralekut-suva märkuse. Kui see ei aita, lubab asjaõigusseadus kasutada omaabi korras ka füüsilist jõudu^{xlv}. Siiski peab vaatama, et jõu kasutamisega liiale ei mindaks – hädakaitse piire ületada ei tohi. Omanikule õigusvastaselt tekitatud kahju tuleb hüvitada.

Kui aga sissetungija omaniku korraldustele ei allu, on võimalus paluda politsei abi. Nimelt sätestab karistus-seadustik, et valdaja tahte vastaselt võõrasse hoonesse, ruumi, sõidukisse või piirdega alale ebaseadusliku tungimise eest karistatakse rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega^{xlvi}. Seega on võimalus, et piiratud või tähistatud alale omaniku tahte vastaselt sisenemise eest võib ka kriminaalkorras karistatud saada. Siin tuleb silmas pidada, et oluline on just see, et loa puudumine piirdega alale sisenemiseks oleks selgelt tuvastatav. Piirdega alaks ei loeta õiguslase kirjanduse kohaselt näiteks okastraadiga ümbritsetud karjamaad, kus okas-traat on mõeldud vaid loomade laialijooksmise takistamiseks, mitte aga inimese sisenemise takistamiseks^{xlvii}.

Samuti võimaldab karistusseadustik karistada rahatrahviga kuni sada trahviühikut või arestiga isikut, kes jätab ebaseaduslikult täitmata võõrast hoonest, ruumist, sõidukist või piirdega alalt selle valdaja poolt esitatud lahkumise nõude^{xlviii}.

Kui loodusekülastaja peaks metsale liiga tegema, on õigus sekkuda keskkonnainspektsioonil.

KASUTATUD ALLIKAD:

- i Keskkonnaseadustiku üldosa seadus (KsÜS) § 32 lg 1.
- ii KsÜS § 32 lg 2.
- iii Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse kommentaarid, kättesaadav arvutivõrgus: <http://k6k.ee/keskkonnaseadustik/4-ptk/2-jagu/pg-32>.
- iv KsÜS § 32 lg 4.
- v KsÜS § 32 lg 3.
- vi KsÜS § 32 lg 4¹.
- vii Teeseadus § 34 lg 4.
- viii KsÜS § 34.
- ix KsÜS § 35 lg 2.
- x KsÜS § 35 lg 2.
- xi KsÜS § 35 lg 3.
- xii KsÜS § 36 lg 1.
- xiii KsÜS § 36 lg 2.
- xiv Jahiseadus § 25 lg 2.
- xv Teeseadus § 2 lg 1.
- xv Teeseadus § 5².
- xvi Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse kommentaarid, kättesaadav arvutivõrgus: <http://k6k.ee/keskkonnaseadustik/4-ptk/2-jagu/pg-33>.
- xvii Teeseadus § 4 lg 3.
- xviii KsÜS § 33 lg 2.
- xix KsÜS § 33 lg 3.
- xx KsÜS § 38 lg 1.
- xxi KsÜS § 38 lg 4.
- xxii KsÜS § 38 lg 7.
- xxiii KsÜS § 38 lg 2.
- xxiv Veeseadus § 10 lg 4.
- xxv KsÜS § 38 lg 5.
- xxvi KsÜS § 38 lg 6.
- xxvii Keskkonnaseadustiku üldosa seadus § 38 lg 8 l 1.
- xxviii Keskkonnaseadustiku üldosa seadus § 38 lg 2 l 3.
- xxix KsÜS § 39 lg 1.
- xxx KsÜS § 39 lg 2.
- xxxi KsÜS § 39 lg 3.
- xxxii KsÜS § 39 lg 4.
- xxxiii Looduskaitseadus § 15 lg 1 ja 2.
- xxxiv Muinsuskaitseadus § 26 lg 2.

- xxxv Teeseadus § 5² ja § 33 lg 8.
xxxvi Asjaõigusseadus § 155 lg 1.
xxxvii Jahiseadus § 25 lg 3.
xxxviii Looduskaitseadus § 15 lg 3.
xxxix Maaparandusseadus § 12.
xl Veeseadus § 12¹ lg 2.
xli Looduskaitseadus § 29.
xlii Tuleohutuse seadus § 16 lg 2.
xliii Tuleohutuse seadus § 16 lg 3.
xliv Kaitseministri 28.12.2010.a. määrus nr 26 „Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljale ja lasketiirule esitatavad nõuded ja kasutamise kord“
xlv Asjaõigusseadus § 41.
xlvi Karistusseadustik § 266.
Jaan Sootak, Priit Pikamäe, Karistusseadustik.
Kommenteeritud väljaanne. Kirjastus: Juura, Tallinn
2009, lk 697.
xlvii Karistusseadustik § 267.

AUSTAGE MAAOMANDIT, AUSTAGE IGAÜHEÕIGUST!

Et looduses liikumisel pahandusi ei sünniks, peavad nii maaomanikud kui ka looduses viibijad säilitama teineteise suhtes lugupidamise ning austama mõlema osapoole soove ja õigusi. Teise inimese maaomand, aga ka tema privaatsus ja eraldiolemise soov vajavad kindlasti respektierimist. Samas ei saa unustada, et looduses liikumine on hea puhkamisvorm, mis peaks olema kättesaadav kõigile eestimaalastele. Mõistlikult käitudes on piisavalt tegutsemisruumi nii maaomanikel kui looduse külastajatel.

Mirjam Vili

advokaat, advokaadibüroo Glimstedt

SA Erametsakeskus tellimusel koostas:
Mirjam Vili, advokaadibüroo Glimstedt
Väljaandmist finantseerib
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

GLIMSTEDT

ERAMETSACEKUS

**KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS**